

Egy cigány, egy király

Írta: PAPP VARGA ÉVA

A mult hetekben lapunk egy más helyén a háboru előtt oly híres cigányprimásról, 36-ik Rácz Laciról volt szó. Ez emlékeztetett egy másik, éppoly nevezetes primásra, aki méghozzá a „cigánykirály” címet is használta legalább is apai, ha nem még előbbi jögon... KÓCZÉ Antalra utalok itt, akinek kezéből 15 évvel ezelőtt hullt ki a vonó Bécsben.

VARGA ÉVA

A „Monsieur” bár magyar vonós-zenekarának ő volt a primása és diplomatak, milliomosok, művészek és amerikai látogatók ezreit szórakoztatta magyar muzsikával. Olyan óriási zenei tehetsége volt Kóczé Antalnak, hogy mint négyéves „csodagyerekét” az Osztrák-Magyar monarchia fővárosába, Bécsbe vitte apja és ott a „BURG”-ban Ferencz József császár hallgatta a kis rajkó csodás muzsikáját.

Évek mulva Kóczé Bécsben telepedett meg. Magyar asszonyt vett feleségül és élete végéig megmaradt a cigányok királyának. Ez a „trón” túlélte a háborut is, mert a legerősebb talajra, tehetségére épült és elismerték Magyarországon éppugy, mint külföldön. Ő idegenben is megmaradt jó magyarnak. Láttam Bécsben azt a diszoklevelet, amelyet szülőhazájától kapott annak a nemesszivu és fáradságot nem ismerő munkának elismeréséért, amit magyarországi árvizkárosultak érdekében kifejtett. Büszkén mutatta nekünk...

Igazi művészember volt, nem tudott a pénzzel bánni. Csak a felesége üzleti hozzáértése tette lehetővé számára, hogy független maradhatott és a saját mulatójában vezethette zenekarát. Hegedűjátékát hanglemezre vette fel a londoni leghíresebb gramofonlemezgyár. Egyuttal hosszabb vendégszereplésre is felkérte, de Kóczé nem volt hajlandó aláírni a szerződést, éppugy, mint ahogy az amerikai vendégszereplés gondolatát és kérését is elutasította. Mikor utóljára láttam és Amerika felől érdeklődött, arra a kérdésemre, hogy miért nem látogat el ide, így felelt:

„A magam házatáján én király vagyok. Amerika nekem túl messze van, a nyelvét sem ismerem. Meghívásom is lenne, nemcsak egy turnéra, hanem egy nyugalombavonult, dúsgazdag amerikai zenerajongó diplomatától is, aki hosszabb időt töltött Bécsben és vacsora után minden nap meghallgatta hegedűjátékomat. Hízelt a hírságomnak, ami a művészfajtanál talán megbocsátható és megérthető, mégsem megyek. Én idevaló vagyok, másutt már nem is találnám meg a helyem... ott eltévednék...!”

Utolsó kívánságának megfelelően, hamvait hazaszállították Magyarországra. Budapestről a kerepesi temetőbe vitték földi maradványait és a legidősebb Kóczé Antal mellé helyezték örök nyugalomra. Nagypapa alapította a cigányprimás dinasztiát, amely az unokával végetért, miután utód nélkül hunyt el.

Félre tettem a bécsi temetésről megjelent beszámolót, no és persze a budapestiről is. Ez utóbbi számomra többet mondott... bár Bécsben az osztrák fővárosban, sőt a környékről is az ott élő magyarok százaai voltak jelen, mégis, mikor két évvel a bécsi után hazaszállították Pestre a hamvakat, a tudósítás szerint ott tizezrek kísérték a temetőbe és a legismertebb primások, (Pertis Jenő, Rácz Béla, Suki Tóni, Berkes Bandi, Járóka Sándor) huzzák a „Lehullott a rezgő nyárfa ezüstszerű levele” gyönyörű dallamát egy százfőnyi cigányzenekar élén.

A budapesti tudósító ezzel fejezte be cikkét:

„Kóczé Antal most utóljára rikatta meg a pestieket...”

Engem viszont ennél is erősebben megrikatott az a minapi visszaemlékezés, amelyben olvastam, hogy a világhírű 36-ik Rácz Laci, Budapesten koldusként halt meg röviddel a háború előtt. Ugy állt a bandája élén mint egy fejedelem... és évekkel később ugyan, de már mint kopott öreg, bandukolt a pesti utcákon.

Kóczé idegenben élt ugyan, de a temetőbe úgy vonult, ahogyan királyhoz illik... cigánykirályhoz!

Ilyen különbség van az emberi sorsok között, nemcsak az életben, hanem az elmúlásban is. 36-ik Rácz Laci is király volt a maga birodalmában, de ő leginkább úgy volt ismert, mint a női szívek királya. Szerelmi botrányairól több cikket irtak, mint zenei sikereiről, mert a nők, akik minden áldozatra képesek voltak érte, mánáscsaládok, pénzfejedelmek asszonyai voltak, akiknek millióit segített eltékozolni a „király...” a cigánykirály. Ő is „eltévedt” az idegen környezetben, mint olyan sok más a honfitársai közül, akik:

„az emberélet útjának felén
az igaz utat nem lelék...”

